

NIEUWSBRIEF

Maandelijks uitgave, editie november 2022

Nieuws van de Stichting

- **“Maatschappelijk verantwoord beleggen en ondernemen kent veel dilemma’s en moeilijke keuzes”**

Zowel maatschappelijk verantwoord ondernemen als maatschappelijk verantwoord beleggen gaat gepaard met veel dilemma’s. Keuzes hierin moeten transparant worden gemaakt en goed worden gemotiveerd. Dit was de belangrijkste conclusie van het op 1 november jl. in Utrecht gehouden Eumedion-symposium 2022. Zo ging Roger Dassen (CFO van ASML) bijvoorbeeld in op de uitdagingen die de snelle groei van ASML – vooral in werknemersaantal – heeft op de Brainport-regio. Daarnaast ging hij in op de huidige geopolitieke spanningen in de chipindustrie, die “niet voor de poes” zijn. Harold van den Broek (CFO van Heineken) ging in zijn speech in op zakendoen in complexe markten waar wet- en regelgeving nog in ontwikkeling is. Mathijs van Dijk (hoogleraar Finance aan de Erasmus Universiteit Rotterdam), Joanne Kellerman (bestuursvoorzitter PFZW) en Marcel Andringa (uitvoerend bestuurder PME) bespraken de dilemma’s van het maatschappelijk verantwoord beleggen. Zij waren het er over eens dat zowel ‘engagement’ als ‘exit’ in de gereedschapskist van een institutionele belegger behoort te zitten. Engagement kan een krachtig instrument zijn, maar niet evident beter dan ‘exit’. De pensioenfondsbesteders waren verder van mening dat bij de keuze voor ‘engagement’ of ‘exit’ de ‘achterban’ goed moet worden betrokken, dat daar voldoende draagvlak is en dat er goede communicatie is over de gemaakte keuzes. Ze waren het er ook over eens om bij het continueren van dialoog duidelijke doelen te stellen die binnen een bepaalde periode door de desbetreffende

onderneming moeten worden behaald. Mijke Sinninghe Damsté (partner en advocaat bij Loyens & Loeff) besprak tot slot de aankomende ‘Corporate Sustainability Due Diligence’-richtlijn (CSDDD) en de verwachte impact ervan voor ondernemingen en institutionele beleggers. Zij verwacht dat deze richtlijn geen papieren compliance-exercitie wordt, maar dat zij van significante en permanente invloed zal zijn op de manier van zakendoen en beleggen. Een uitgebreider verslag van het hybride symposium, met daarin de ‘doorlinks’ naar de verschillende presentaties en speeches en naar een ‘replay’ van het symposium is te vinden op de website van Eumedion via: <http://bit.ly/3FGyovm>.

- **Eumedion wil verlenging van Europese minimum-oproepingstermijn voor AVA’s**

De in de Europese richtlijn aandeelhoudersrechten (SRD) opgenomen minimum-oproepingstermijn voor een aandeelhoudersvergadering (AVA) moet fors worden verlengd: van 21 naar 42 dagen. Dit geeft ondernemingen en aandeelhouders meer mogelijkheden om over bepaalde AVA-voorstellen in dialoog te gaan en geeft stemadviesbureaus meer tijd om goede AVA-analyses en stemadviezen op te stellen. Dit schrijft Eumedion in haar op 25 november jl. ingediende reactie op de door ESMA gepubliceerde ‘Call for Evidence’ over de werking van bepaalde onderdelen van de SRD. Eumedion schrijft in de reactie aan de koepel van Europese beurstoezichthouders dat de in 2017 herziene SRD heeft geleid tot meer dialogen tussen ondernemingen en aandeelhouders, in het bijzonder ten aanzien van bestuurdersbeloningen. Volgens Eumedion kan de dialoog in veel EU-lidstaten nog verder aan kracht winnen als de in de SRD opgenomen minimum-oproepingstermijn

voor AVA's wordt verlengd naar 42 dagen. Deze termijn geldt nu al in Nederland. Eumedion schrijft verder dat de herziene richtlijn heeft bijgedragen aan de stijging van het gemiddelde aantal stemmen dat tijdens Nederlandse AVA's wordt uitgebracht. Het internationale stemproces is namelijk verbeterd, maar kan volgens Eumedion nog verder aan effectiviteit winnen. Met name de rompslomp voor het afgeven van steminstructies, de constatering dat steminstructies soms niet door 'stemketen' komen en dat ondernemingen niet standaard een bevestiging sturen dat de steminstructies zijn ontvangen en meegeteld in de stemuitslag zijn voor veel Eumedion-deelnemers een doorn in het oog. Eumedion geeft ESMA op deze punten in overweging bij de Europese Commissie te pleiten voor een aanscherping van de SRD-bepalingen. De gehele reactie is te downloaden via: <http://bit.ly/3H4vDVx>.

Uit het bestuur

- Tijdens zijn vergadering van 15 november jl. stelde het **Dagelijks bestuur** de voordracht op voor de benoeming van een nieuwe bestuurder en van de nieuwe externe accountant. Daarnaast besprak het bestuur onder meer het conceptbeleidsplan 2023, de conceptbegroting 2023 en de Eumedion-strategie-update.

Activiteiten Commissies

- De **Juridische Commissie** besprak tijdens haar vergadering van 8 november jl. de ESMA-consultatie over de werking van de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten.
- De **Verslaggevings- en Auditcommissie** vergaderde op 9 november jl. onder meer over het voorstel tot aanpassing van de NBA-handreiking inzake het optreden van de accountant in de AVA en de stand van zaken van het IASB 'Primary Financial Statements project'.
- De **Beleggingscommissie** besprak tijdens haar vergadering van 24 november jl. onder meer de ESMA-consultatie over de werking van de herziene richtlijn aandeelhoudersrechten en de update van de Eumedion-strategie.

Komende activiteiten

- **15 december 2022, Vergadering Algemeen bestuur.** Op de agenda staan o.a. de bespreking van het Eumedion Beleidsplan 2023 en van de begroting 2023, de benoeming van een nieuw bestuurslid en van een nieuwe externe accountant en de vaststelling van de strategie-update en van de 2023-versie van het Eumedion Handboek Corporate Governance.
- **15 december 2022, vanaf 16.00 uur, Deelnemersvergadering.** Op de agenda staan o.a. de goedkeuring van het Eumedion-beleidsplan 2023 en van de -begroting 2023 en de bespreking van de strategie-update.

Nieuws uit Den Haag

- **Beursondernemingen kunnen in ieder geval tot 1 februari 2023 een volledig virtuele AVA houden**

Ondanks het feit dat alle beperkende maatregelen ter voorkoming van coronabesmettingen al geruime tijd zijn opgeheven, heeft het kabinet de mogelijkheid voor beursgenoteerde ondernemingen om een volledig digitale AVA te houden weer met twee maanden verlengd, dus tot in ieder geval tot 1 februari 2023. Net als de voorgaande keren wijst het kabinet er in de toelichting op dat "voorzieningen waarvan de gelding nu niet zou worden verlengd, niet op een later moment alsnog geactiveerd kunnen worden. Als op een later moment alsnog de behoefte zou bestaan aan zo'n voorziening, zou dan dus eerst een nieuw wetgevingstraject vereist zijn om deze opnieuw in het leven te roepen". Het ontwerpbesluit tot verdere verlenging van de geldigheid van de zogenoemde 'Tijdelijke wet COVID-19 Justitie en Veiligheid' is op 18 november jl. bij de Tweede en Eerste Kamer voor commentaar 'voorgehangen'. Aangezien beide Kamers geen commentaar hadden en geen bezwaar uitten tegen de verlenging, kon het definitieve besluit op 30 november in het Staatsblad worden geplaatst. De Eerste Kamer heeft overigens wel bij brief van 8 november jl. de minister voor Rechtsbescherming verzocht een tijdpad te geven richting het permanent maken dan wel vervallen van de maatregelen. In de tijdelijke wet is de bepaling opgenomen dat

verlenging van de werkingsduur telkens mogelijk is, steeds voor een maximumperiode van twee maanden. Om echter meer zekerheid aan ondernemingen te bieden, is de minister voornemens om de tijdelijk wet slechts te laten vervallen indien ten minste twee maanden voor de voorgenomen vervaldatum een openbare aankondiging is gedaan.

- **Initiatiefwetsvoorstel verantwoord en duurzaam internationaal ondernemen bij Tweede Kamer ingediend**

Ondanks de nog lopende onderhandelingen in Brussel over de CSDDD (zie onder 'Nieuws uit Brussel') en de zware kritiek van de Raad van State hebben de Tweede Kamerfracties van ChristenUnie, D66, GroenLinks, PvdA, SP en VOLT (gezamenlijk 57 Kamerzetels) op 2 november jl. hun initiatiefwetsvoorstel over verantwoord en duurzaam ondernemen formeel bij de Tweede Kamer ingediend. Het is niet gebruikelijk om tijdens de totstandkoming van een Europese richtlijn over hetzelfde onderwerp een nationaal wetsvoorstel te behandelen. Het initiatiefwetsvoorstel heeft tot doel om een wettelijke ondergrens voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (imvo) in te stellen. Het wetsvoorstel voert daartoe voor alle Nederlandse ondernemingen (waaronder ook gereguleerde financiële ondernemingen) die buitenlandse handel drijven een 'duurzaamheidszorgplicht' in. Een onderneming die weet of redelijk kan vermoeden dat haar eigen activiteit of die van haar zakenrelaties nadelige gevolgen kan hebben voor de mensenrechten of het milieu in het buitenland, wordt verplicht om maatregelen te nemen. Een onderneming moet in dat geval die nadelige gevolgen redelijkerwijs voorkomen en, voor zover dit niet kan, zoveel mogelijk te beperken, ongedaan maken, en zo nodig zorgdragen voor herstel. Kunnen de nadelige gevolgen onvoldoende worden beperkt, dan moet een onderneming, voor zover dat redelijkerwijs van haar kan worden gevraagd, een dergelijke activiteit achterwege laten of de relatie te verbreken. Grote Nederlandse ondernemingen (meer dan 250 werknemers) die buitenlandse handel drijven, worden daarbovenop verplicht tot gepaste zorgvuldigheid ('due diligence') in hun

waardeketens in lijn met de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) zal worden belast met het toezicht op de naleving van de wet. Zij kan in dat kader een onderneming een bestuurlijke boete of last onder dwangsom opleggen. Wanneer bestuurlijke handhaving niet tot beëindiging van de schadelijke activiteit of herstel leidt, kan strafrechtelijke handhaving plaatsvinden. Tot slot is in het wetsvoorstel expliciet de mogelijkheid tot civielrechtelijke handhaving neergelegd (op grond van onrechtmatige daad). Niet alleen degenen die directe schade ondervinden door de nadelige gevolgen voor mensenrechten of het milieu kunnen een rechtsvordering instellen; ook belangenorganisaties kunnen een collectieve actie instellen. De Tweede Kamerfracties moeten uiterlijk op 26 januari a.s. hun commentaar op en vragen bij het wetsvoorstel indienen. Minister Schreinemacher (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) heeft de Tweede Kamer op 3 november jl. laten weten de ontwikkeling van haar eigen imvo-wetsvoorstel "on hold" te hebben gezet om te bekijken of en onder welke voorwaarden het kabinet het initiatiefwetsvoorstel kan steunen.

- **Tweede Kamer wil dat pensioenfondsen en banken meer gaan investeren in de defensiesector**

De Tweede Kamer heeft het kabinet verzocht actief in gesprek te gaan met pensioenfondsen en banken om hen te bewegen meer te investeren in de defensiesector. Een motie dienaangaande is op 22 november jl. namelijk met 103 stemmen voor en 47 stemmen tegen door de Tweede Kamer aangenomen. De Tweede Kamer overwoog hierbij dat de krijgsmacht wapensystemen nodig heeft voor de uitvoering van de grondwettelijke taken en dat Nederlandse producenten van deze systemen daarmee noodzakelijk zijn voor de veiligheid van Nederland en bondgenoten. De volksvertegenwoordigers constateerden echter "dat pensioenfondsen en banken niet investeren in of diensten aanbieden aan bedrijven die een substantieel deel van hun omzet uit defensieopdrachten halen". Zij willen daarom dat het kabinet het gesprek met de

financiële instellingen aangaat over hun beleggings- en kredietbeleid en om “waar mogelijk actief misverstanden of zorgen weg te nemen en hen te bewegen barrières voor de defensiesector weg te nemen”. Het kabinet heeft bij de bespreking van de motie in de Tweede Kamer aangegeven het gesprek niet uit de weg te zullen gaan. Wanneer het gesprek zal plaatsvinden is nog niet bekend.

Nieuws uit Brussel

- **EP-rapporteur voor het CSDDD-voorstel wil AVA-stem over klimaatactieplannen**

Alle grote Europese ondernemingen, alle Europese ondernemingen met een ‘hoge impact’ (waaronder financiële instellingen) en alle grote niet-Europese ondernemingen met activiteiten in de Europese Unie moeten een klimaatactieplan opstellen dat in lijn is met het Klimaatakkoord van Parijs en de Europese Klimaatdoelstellingen en het plan effectief implementeren. Dat betekent concreet dat de ondernemingen uiterlijk in 2050 klimaatneutraal moeten opereren en hun CO₂-uitstoot in 2030 met 55% hebben verminderd in vergelijking met het niveau in 1990. Het klimaatactieplan moet in overleg met stakeholders worden opgesteld en moet korte-, middellange en langetermijn-reductiedoelstellingen voor de zgn. scope 1, 2 en 3-emissies bevatten, die ten minste elke vijf jaar moeten worden herijkt. Beursgenoteerde ondernemingen moeten het plan en de implementatie ervan door de aandeelhouders laten goedkeuren. Dit staat in het ontwerpverslag van de rapporteur van het Europees Parlement (EP) over het CSDDD-voorstel. Het op 7 november jl. vastgestelde ontwerpverslag van Lara Wolters (sociaaldemocraten) bevat in totaal 259 amendementen op het richtlijnvoorstel van de Europese Commissie. De EP-rapporteur wil het toepassingsbereik van de CSDDD fors uitbreiden. Zij stelt voor om alle Europese ondernemingen met meer dan 250 werknemers, alle Europese ondernemingen met meer dan 50 werknemers die een ‘hoge impact’ hebben (waaronder financiële instellingen) en alle niet-Europese ondernemingen met ten minste een Europese omzet van € 40 miljoen te verplichten om te onderzoeken of zij met hun eigen activiteiten, die van hun dochters of die van hun waardeketen

negatieve effecten creëren op de mensenrechten, het milieu en het klimaat (‘due diligence’) en als dat zo is om die te voorkomen, in te perken, te beëindigen of tot een minimum te beperken. Deze toepassingscriteria zijn veel ruimer dan die de Europese Commissie had voorgesteld. Lara Wolters wil verder de taakopdracht van bestuurders en commissarissen van ondernemingen met meer dan 250 werknemers uitbreiden. Zij dienen expliciet de (potentiële) negatieve korte, middellange en langetermijneffecten van hun besluiten op duurzaamheidsfactoren, waaronder mensenrechten, klimaatverandering, milieu en ‘good governance’, te evalueren en aan te pakken. Het ontwerpverslag is op 17 november jl. besproken in de Juridische Commissie van het EP. EP’ers hebben de mogelijkheid om het verslag te amenderen. Het EP streeft ernaar om tijdens een plenaire zitting in mei 2023 zijn definitieve positie over het richtlijnvoorstel vast te stellen. Het EP-ontwerpverslag gaat op bovenstaande punten veel verder dan de richtlijntekst waarover de EU-lidstaten tijdens de Raad voor Concurrentievermogen op 1 en 2 december a.s. naar alle waarschijnlijkheid een politiek akkoord zullen bereiken. De Europese Raad van ministers wil geen uitbreiding van de wettelijke taakopdracht van bestuurders en commissarissen en wil ten aanzien van de inhoud van de door ondernemingen op te stellen klimaatactieplannen niet verdergaan dan wat al in de tekst van de richtlijn over duurzaamheidsverslaggeving (CSRD) staat.

- **EFRAG schrapt ongeveer helft van voorgenomen transparantieregels inzake duurzaamheidsinformatie**

De definitieve eerste set van Europese verslaggevingsstandaarden (‘ESRS’) voor duurzaamheidsinformatie bevat bijna de helft minder transparantieregels dan de conceptversie waarover deze zomer een openbare consultatie plaatsvond. Dit schrijft de voorzitter a.i. van de EFRAG Sustainability Reporting Board in een brief van 22 november jl. aan Europees Commissaris Mairead McGuinness (Financiële Diensten, Financiële Stabiliteit en de Kapitaalmarktenunie). De brief begeleidt de aanbidding van de eerste 12 ESRS aan de Europese Commissie. De Commissie moet deze namelijk goedkeuren

voor verplicht gebruik door de Europese ondernemingen vanaf boekjaar 2024. Vijf verslaggevingsstandaarden hebben betrekking op milieu-gerelateerde, vier op sociaal-gerelateerde en één op governance-gerelateerde informatie. Daarnaast zijn nog twee 'algemene' ESRS vastgesteld: één over algemene verslaggevingsbeginselen en één over algemene karakteristieken van duurzaamheidsverslaggeving. In vergelijking met de ESRS-consultatieversie van mei, is één verslaggevingsstandaard over governance-informatie gesneuveld. Deze handelde over governance, risicomangement en interne controle. De vermindering van de verslaggevingsregels is het gevolg van de grote weerstand bij het bedrijfsleven om in één keer met zoveel nieuwe informatie-eisen geconfronteerd te worden. In plaats van de 'one size fits all'-aanpak in het ESRS-consultatiedocument, zal de te publiceren duurzaamheidsinformatie nu voor een groot deel afhankelijk zijn van de door de onderneming uit te voeren materialiteitsanalyse. Die analyse dient zowel 'impact- als financiële materialiteit' te omvatten. EFRAG heeft verder de ESRS zoveel mogelijk in lijn gebracht met de twee conceptverslaggevingsstandaarden van de International Sustainability Standards Board (ISSB), de standaarden van het Global Reporting Initiative (GRI) en de internationale due diligence-regels. De Europese Commissie moet de ESRS uiterlijk 30 juni 2022 als gedelegeerde verordeningen goedkeuren, na advies van onder meer de Europese koepels van financiële toezichthouders ESMA, EBA en EIOPA, en de Europese Centrale Bank. De ESRS zijn een uitvloeisel van de CSRD. De tekst van deze richtlijn is op 10 november jl. formeel door het EP vastgesteld en op 28 november jl. door de Europese Raad. De definitieve richtlijntekst zal binnenkort in het officiële publicatieblad van de EU verschijnen.

Ondernemingsnieuws

- **DSM gaat als Zwitserse onderneming stemrechtbeperking voor aandeelhouders invoeren**

Het aantal stemrechten dat een aandeelhouder in de fusiecombinatie DSM-Firmenich kan houden zal worden begrensd op 20%. Deze grens geldt echter niet voor

de Firmenich-familieleden. Hun totale stemmenbelang zal, als zij onderling samenwerken ('acting in concert'), worden beperkt tot 30%. Dit staat in het op 22 november jl. gepubliceerde biedingsbericht betreffende het ruilbod op de DSM-aandelen. Als gevolg van dit ruilbod zal DSM fuseren met de Zwitserse branchegenoot en familiebedrijf Firmenich en verdergaan onder de naam DSM-Firmenich; een onderneming die formeel in Zwitserland is gevestigd, maar alleen aan Euronext Amsterdam zal zijn genoteerd. Als gevolg van de fusie zullen de Firmenich-familieleden een gezamenlijk economisch belang van ongeveer 34,5% in de nieuwe combinatie houden, maar de zeggenschap zal alleen worden begrensd op 30% als zij aan 'acting in concert' doen. Een andere aandeelhouder kan geen hoger stemmenbelang dan 20% houden, tenzij hij als gevolg van een openbaar bod ten minste 75% van het kapitaal gaat verschaffen. Als een aandeelhouder een economisch belang gaat houden van ten minste 30%, dan zal hij op grond van de nieuwe statuten verplicht zijn om een openbaar bod op alle aandelen uit te brengen, waarbij de gestanddoeningsdrempel niet hoger mag liggen dan 75%. Als een aandeelhouder verzaakt een bod uit te brengen of het bod niet wordt gesteund door ten minste 75% van het aandelenkapitaal, dan zal zijn stembelang worden gemaximeerd op 15%. Een Firmenich-familie lid is uitgezonderd van deze biedplicht, tenzij die samenwerkt met een derde partij waardoor zij tezamen meer dan 30% van de stemmen gaan houden. Omdat Zwitserse verplichtbodregeling beperkt is tot Zwitserse ondernemingen met een beursnotering in Zwitserland is de vrij gecompliceerde regeling in de statuten van DSM-Firmenich opgenomen. Daarbij worden aandeelhouders wel gewaarschuwd dat de handhaving van de biedplicht problematisch kan zijn, omdat een Zwitserse rechter de statutaire verplichtbodregeling misschien niet erkent. Op grond van de Zwitserse wet en de nieuwe statuten moeten de niet-uitvoerende bestuurders van DSM-Firmenich jaarlijks door de AVA worden (her)benoemd en moet de AVA jaarlijks een akkoord geven op de maximumomvang van de beloningspakketten van de uitvoerende bestuurders. DSM heeft voor 23 januari

2023 een BAVA bijeengeroepen om de transactie goedgekeurd te krijgen.

- **Flow Traders beperkt bedenktijd tot maximaal 90 dagen**

Het bestuur van Flow Traders zal niet de bevoegdheid krijgen om het stemrecht van aandeelhouders voor maximaal 250 dagen te schorsen als aandeelhouders een voorstel doen tot ontslag of benoeming van een bestuurder, maar 'slechts' maximaal 90 dagen. Deze handreiking heeft Flow Traders op 4 november jl. gedaan in haar 'additionele Q&A update' ter voorbereiding op de voor 2 december a.s. geplande BAVA. Tijdens deze BAVA wil de liquiditeitsverschaffer voor de financiële markten van zijn aandeelhouders groen licht krijgen om de houdstermaatschappij van Nederland naar Bermuda te verplaatsen. Na de zetelverplaatsing zal de AMX-onderneming dan niet langer op zowel holding- als op dochterniveau een kapitaalbuffer hoeven aan te houden. Dergelijke, dubbele kapitaalvereisten zijn nadelig voor de concurrentiepositie en de strategische groeiopties van de onderneming. Flow Traders was voornemens om in de nieuwe statuten als Bermudaanse onderneming de wettelijke bedenktijd van 250 dagen op te nemen. "Naar aanleiding van de feedback van de beleggersgemeenschap na de bijeenroeping van de BAVA hebben wij echter besloten de bedenktijd aanzienlijk te verkorten", aldus het bestuur in het Q&A-document. Het document bevat nog een aantal andere toezeggingen om aandeelhouders te bewegen een positieve stem uit te brengen ten aanzien van de zetelverplaatsing. Zo zal de oproepingstermijn voor de jaarvergadering 42 kalenderdagen blijven en niet 20 werkdagen zoals eerder was voorgesteld. Op 14 november jl. is die minimale convocatietermijn tevens toegevoegd aan BAVA's als daarin een belangrijk bestuursbesluit (zoals een grote overname of afsplitsing) ter stemming voorligt. Daarnaast zal, op voorstel van Eumedion, het vaststellen van het dividend en van de winstbestemming een stempunt blijven op de agenda van de jaarvergadering. Flow Traders was eerder voornemens om dit AVA-stempunt als Bermudaanse onderneming te schrappen. Voorts blijft de jaarrekening van Flow

Traders onderhevig aan controle door een Nederlands accountantskantoor. Ook blijft de verplichting van kracht dat de onderneming ten minste elke tien jaar van accountantskantoor wisselt. Tijdens de BAVA van 2 december a.s. moet blijken of de toezeggingen voldoende zijn om de aandeelhoudersgoedkeuring te krijgen voor het voorstel tot zetelverplaatsing.

- **ASR Nederland stelt commissaris met vetorecht t.a.v. bepaalde besluiten voor benoeming voor**

Als gevolg van de voorgenomen overname van Aegon Nederland door ASR Nederland zal een door Aegon voorgedragen commissaris binnen de raad van commissarissen (RvC) van ASR Nederland een vetorecht krijgen ten aanzien van bepaalde besluiten die nadelig kunnen uitpakken voor Aegon in haar positie als grootaandeelhouder. Dit blijkt uit het 'relationship agreement' tussen ASR Nederland en Aegon waarvan de hoofdpunten zijn opgenomen in de op 24 november jl. openbaargemaakte documentatie van de BAVA's van beide ondernemingen die voor 17 januari a.s. zijn uitgeroepen. ASR Nederland vraagt haar aandeelhouders goedkeuring te verlenen aan het bestuursbesluit om Aegon Nederland over te nemen, terwijl Aegon haar aandeelhouders goedkeuring vraagt voor de verkoop van Aegon Nederland. Als gevolg van het voornemen van ASR Nederland om de acquisitie van Aegon Nederland deels in aandelen te betalen, zal Aegon na de effectuering van de transactie een aandelenbelang van ongeveer 29,99% in ASR Nederland gaan houden. In de context van de integratie van Aegon Nederland in ASR Nederland en het substantiële aandelenbelang van Aegon in de Utrechtse verzekeraar, zal Aegon – als onderdeel van het relationship agreement – voornemens het recht hebben om twee commissarissen voor te dragen. Daarnaast zal één van deze voorgedragen commissarissen (Aegon-bestuursvoorzitter Lard Friese) voor de duur van maximaal vijf jaar een "bevestigende stem" hebben ten aanzien van bepaalde RvC-besluiten van ASR Nederland. Het gaat dan bijvoorbeeld om beslissingen over het ASR-dividendbeleid die nadelig zijn voor Aegon of beslissingen die leiden tot een materiële

wijziging van het risicoprofiel van ASR en die buiten het kader van de gewone bedrijfsvoering vallen. Ook omvangrijke fusie- en overnametransacties vallen straks onder het bereik van het vetorecht van de heer Friese. Het is de vraag of de invoering van het vetorecht voor een commissaris om het specifieke belang van één aandeelhouder in een bepaalde situatie veilig te stellen niet botst met de wettelijke taak van een commissaris om bij de besluitvorming altijd het vennootschappelijke belang te laten prevaleren.

- **B&S Group stelt BAVA over ontslag president-commissaris uit**

B&S Group heeft onder druk van aandeelhouders de BAVA waarin wordt besloten over het ontslag van president-commissaris Jan Arie van Barneveld verplaatst van 17 november naar 15 december a.s. Dit heeft de aan Euronext Amsterdam genoteerde groothandelaar voor onder meer drank-, gezondheids- en beautyproducten op 8 november jl. bekendgemaakt. In het die dag uitgegeven persbericht schrijft B&S Group dat een groep van aandeelhouders die meer dan 10% van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigt de onderneming heeft verzocht om de BAVA te verdagen. De aandeelhoudersgroep heeft het verzoek niet gemotiveerd. Op grond van het Luxemburgse ondernemingsrecht (B&S Group is formeel in Luxemburg gevestigd) is het bestuur verplicht om aan een dergelijk aandeelhoudersverzoek gehoor te geven en om de BAVA voor maximaal vier weken te verdagen. De door meerderheids-aandeelhouder (67,3%) Sarabel Invest aangevraagde BAVA is het gevolg van een verschil van inzicht tussen Sarabel Invest en de twee onafhankelijke commissarissen van B&S Group over de wijze waarop deze commissarissen een indicatief bod van Sarabel Invest op de activiteiten van B&S Group hebben beoordeeld. Als de BAVA van 15 december a.s. inderdaad overgaat tot ontslag van de president-commissaris zal ook de tweede onafhankelijke commissaris (Kitty Koelemeijer) opstappen (zie Nieuwsbrief van oktober 2022).

Overige interessante zaken

- **Accountant gaat in AVA hoofdpunten van management letter presenteren**

Accountants van beursgenoteerde ondernemingen zullen zich “zoveel mogelijk” inzetten om tijdens de AVA de (belangrijkste) in de management letter opgenomen controlebevindingen te presenteren of toe te lichten. Dit staat in de concept-herziene handreiking over het optreden van de externe accountant in de AVA die de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op 11 november jl. heeft gepubliceerd. Van accountants wordt verwacht dat zij de herziene praktijkhandreiking betrekken bij de voorbereiding van de presentatie van de belangrijkste controlebevindingen tijdens de AVA en op mogelijke vragen van aandeelhouders aldaar. De handreiking is voor het laatst in 2018 herzien. Doelstelling van de nieuwe herziening is om de AVA meer inzicht te geven in de bevindingen van de accountant. In vergelijking met de 2018-versie wordt van een accountant nu expliciet verwacht dat hij of zij tijdens de AVA een presentatie geeft over de controlewerkzaamheden in het boekjaar en de specifieke bevindingen daarbij, waaronder de kwaliteit van de interne beheersing en administratieve organisatie, informatiebeveiliging en cyberrisico's, de indruk van de cultuur van de onderneming en zijn of haar visie ten aanzien van schattingen in de jaarrekening. Ook wordt van de accountant verwacht dat hij of zij een toelichting geeft op de frauderisicofactoren, de wijze waarop de accountant deze heeft geadresseerd in de controle en of er sprake is geweest van aanvullende werkzaamheden. Voorts zou in de accountantspresentatie aan de orde moeten komen wat het beeld van de accountant is over de gepresenteerde ESG-informatie (en specifiek klimaatrisico's) en of deze informatie onderdeel is geweest van de werkzaamheden van de accountant. Tot slot zal de accountant er bij de onderneming op aandringen om de belangrijkste onderdelen van het controleplan voor het komend jaar te presenteren (hetzij door de accountant of door de onderneming zelf). Belanghebbende partijen hebben tot 23 december a.s. de tijd om commentaar te leveren op het consultatiedocument. De herziene

handreiking zal nog voor het AVA-seizoen 2023 in werking treden.

- **AFM: beursondernemingen moeten samenhang tussen financiële en duurzaamheidsinformatie tonen**

De beursgenoteerde ondernemingen moeten in de verslaggeving meer de connectiviteit tonen tussen de duurzaamheidsinformatie en de financiële informatie in de jaarrekening. Dit beveelt de Autoriteit Financiële Markten (AFM) aan in de op 7 november jl. gepubliceerde aandachtspunten voor haar toezicht in 2023 op de financiële verslaggeving van beursgenoteerde ondernemingen. De AFM merkt daarbij op dat beleggers, analisten en andere belanghebbenden zich in toenemende mate richten op de gevolgen van ESG-aspecten – zoals klimaatverandering – op de financiële prestaties en positie van ondernemingen. De AFM verwacht van de ondernemingen daarom dat zij beter aangeven wat de samenhang is tussen de duurzaamheidsrapportage en -cijfers en de financiële informatie in de jaarrekening. Dit helpt beleggers bij het maken van (economische) beslissingen, aldus de AFM. De AFM gaat vooral beoordelen hoe ondernemingen hun 'net-zero'- of CO2-neutrale doelstellingen willen behalen en wat de concrete bijdrage is van hun maatregelen. Ook moeten zij duidelijk zijn over onzekerheden bij de effectiviteit en haalbaarheid ervan. De AFM dringt er bij de ondernemingen verder op aan om in hun verslaggeving ook opgaaf te doen van hun 'scope 3-uitstoot' en toe te lichten hoe dit is berekend. 'Scope 3' betreft de emissies die voortkomen uit activiteiten buiten de onderneming maar in de waardeketen, zowel 'upstream' naar de onderneming (onder meer door toeleveranciers) als 'downstream' (naar klanten). De aandachtspunten van de AFM sluiten aan bij het vorige maand uitgebrachte ESMA-statement over de belangrijkste verslaggevingsonderwerpen in 2023.

- **ISS en Glass Lewis scherpen 'standaardstembeleid' t.a.v. aandelen met meervoudig stemrecht aan**

's Werelds grootste stemadviesbureau, ISS, gaat bestuurders en/of commissarissen van Europese beursgenoteerde ondernemingen

vanaf 1 februari 2024 'straffen' voor een aandelenstructuur die permanent bestaat uit hoog- en laagstemrecht aandelen ('dual class'- aandelen) of uit loyaliteitsaandelen. Het op één na grootste stemadviesbureau ter wereld, Glass Lewis, gaat hetzelfde ten aanzien van 'dual class'-aandelen doen als "er aanwijzingen zijn dat de onderneming niet reageert op de zorgen van minderheidsaandeelhouders" over een dergelijke aandelenstructuur. Het Amerikaanse bureau laat loyaliteitsaandelen voorlopig nog buiten schot. Dit hebben ISS en Glass Lewis op 4 respectievelijk 18 november jl. bekendgemaakt in hun aanpassingen van het 'standaardstembeleid' ten aanzien van AVA's van Europese beursgenoteerde ondernemingen. Een AVA-voorstel tot (her)benoeming van een bestuurder of commissaris die "primair verantwoordelijk" is voor het bestaan van 'dual-class' of loyaliteitsaandelen kan vanaf AVA-seizoen 2024 rekenen op een tegenadvies van ISS. Als geen van de individuele bestuurders of commissarissen hiervoor verantwoordelijk kan worden gehouden dan zullen institutionele beleggers die het 'standaardstembeleid' van ISS volgen, worden geadviseerd om tegen de decharge van het bestuur en/of de RvC te stemmen. ISS schrijft in het nieuwe beleid wel dat Europese beursgenoteerde ondernemingen een negatief stemadvies kunnen afwenden als in de vennootschappelijke documenten is aangegeven dat de aandelen met meervoudig stemrecht maximaal zeven jaar zullen uitstaan, als het verschil tussen het stem- en economisch belang niet groter is dan 10% of als de minderheidsaandeelhouders periodiek in de gelegenheid worden gesteld een bindende stemming te houden over een voorstel tot voortzetting of afschaffing van de ongelijke aandelenstructuur. Het stembeleid van Glass Lewis bevat soortgelijke passages. Dit stemadviesbureau zal de voorzitter van de governancecommissie (of soortgelijke commissie) van het one-tier bestuur of van de RvC verantwoordelijk houden voor het stelselmatig afwijken van dit onderdeel van het stembeleid. Het herziene Glass Lewis-beleid treedt al per AVA-seizoen 2023 in werking.

- **VK wil bindende voorschriften voor leden van auditcommissies**

De leden van de auditcommissies van de 350 grootste Britse beursgenoteerde ondernemingen krijgen te maken met een aantal bindende voorschriften ten aanzien van hun verantwoordelijkheden, het proces voor het selecteren van een nieuw accountantskantoor, het toezicht op de controlewerkzaamheden van de externe accountant en de publieke verslaggeving over de werkzaamheden van de auditcommissie. Dit staat in een op 8 november jl. gepubliceerd consultatiedocument van de Financial Reporting Council (FRC). De FRC is onder meer de toezichthouder op Britse accountantskantoren en op de naleving van de Britse corporate governance code. Het FRC-voorstel is een uitvloeisel van de in mei 2022 gepresenteerde plannen van de Britse regering om de corporate governance- en auditregelgeving aan te scherpen naar aanleiding van een aantal Britse boekhoudschandalen (zie Nieuwsbrief van mei 2022). De voorgestelde bindende voorschriften voor Britse auditcommissies komen grotendeels overeen met de huidige bepalingen in en toelichting op de Britse corporate governance code, huidige FRC (best practice) guidance en de Europese Auditverordening. De FRC verwacht daarom niet dat de invoering van de voorschriften tot problemen leidt of tot een stijging van de lastendruk. De FRC heeft op 3 respectievelijk 24 november jl. verder zijn monitoring rapporten over de naleving van de Britse corporate governance en Stewardship codes gepubliceerd. De FRC roept in de rapporten zowel de Britse beursgenoteerde ondernemingen als de institutionele beleggers op om beter te rapporteren over de naleving van de respectievelijke codes. De FRC roept de ondertekenaars van de Stewardship Code vooral op betekenisvoller te rapporteren over de uitkomsten van de dialogen met beursgenoteerde ondernemingen.

- **SEC verplicht institutionele beleggers om stemgedrag t.a.v. bestuurdersbeloningen te openbaren**

Alle institutionele beleggers die voor meer dan \$ 100 miljoen zijn belegd in Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen worden verplicht gesteld om

hun stemgedrag ten aanzien van de beloningsverslagen van deze ondernemingen te openbaren. Die openbaarmaking moet plaatsvinden via een gestandaardiseerd formulier dat op de openbare website van de Amerikaanse beurstoezichthouder SEC wordt geplaatst. De SEC heeft op 2 november jl. definitieve regelgeving dienaangaande vastgesteld. Deze regelgeving vloeit nog voort uit de Dodd-Frank Act die in juli 2010 van kracht werd. Deze wet heeft tot doel de financiële stabiliteit in de Verenigde Staten te vergroten en om beleggers beter te beschermen. Onderdeel van de regelgeving is verder om beleggingsfondsen te verplichten hun rapportages over het stemgedrag op de AVA's van Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen inzichtelijker te maken. Zij zullen worden gedwongen om hun rapportages in te richten aan de hand van 14 'standaard-stemcategorieën'. Ook worden beleggingsfondsen verplicht gesteld om in de rapportages te vermelden op hoeveel aandelen niet is gestemd, omdat die aandelen waren uitgeleend en het fonds deze aandelen vóór de stemregistratiedatum niet heeft teruggehaald om erop te stemmen. De nieuwe regelgeving gaat effectief in op 1 juli 2024. Dan zullen de institutionele beleggers openbaar moeten maken hoe zij hebben gestemd op de AVA's van Amerikaanse beursgenoteerde ondernemingen die tussen 1 juli 2023 en 30 juni 2024 hebben plaatsgevonden.

- **Amerikaanse Ministerie van Arbeid schrappt aantal 'ESG-onvriendelijke' regels voor pensioenfondsen**

Amerikaanse ondernemingspensioenfondsen mogen formeel weer milieu-, sociale en governance (ESG)-factoren meewegen in hun beleggings- en stembeleid. Het Amerikaanse Ministerie van Arbeid heeft op 22 november jl. hierover definitieve regelgeving vastgesteld. Het draait daarmee twee controversiële besluiten terug die onder de regering-Trump in 2020 waren ingevoerd. De regering-Biden had de inwerkingtreding ervan in 2021 al 'on hold' gezet. Het betreft ten eerste het besluit van november 2020 om de Amerikaanse pensioenfondsen te verplichten uitsluitend financiële factoren in overweging te nemen

bij het nemen van beleggingsbeslissingen. De nieuwe regel bepaalt nu dat elke beleggingsbeslissing gebaseerd moet zijn op alle voor de rendement-risico-analyse relevante factoren. Dergelijke factoren *kunnen* de economische effecten van klimaatverandering en andere ESG-factoren op de specifieke belegging of op het beleggingsbeleid omvatten, maar het is niet verplicht om deze factoren in aanmerking te nemen. Of een bepaalde factor in de beleggingsbeslissing of in het -beleid moet worden meegewogen, hangt af van de individuele feiten en omstandigheden en van de beleggingsfilosofie van het desbetreffende pensioenfonds. Het tweede teruggedraaide besluit is het besluit uit december 2020 dat een pensioenfonds het stemrecht of een ander aandeelhoudersrecht alleen mag uitoefenen als dat is gebaseerd op een kosten-batenafweging en dat het stemgedrag niet gericht mag zijn op het realiseren of bevorderen van puur niet-financiële (sociale of maatschappelijke) doelstellingen. Het Ministerie van Arbeid onderstreept nu het belang van een “prudent beheer” van de aandeelhoudersrechten om de waarde van de beleggingen te vermogen of om de beleggingen tegen risico’s te beschermen.